

Mainīgā darba vide būvniecības nozarē

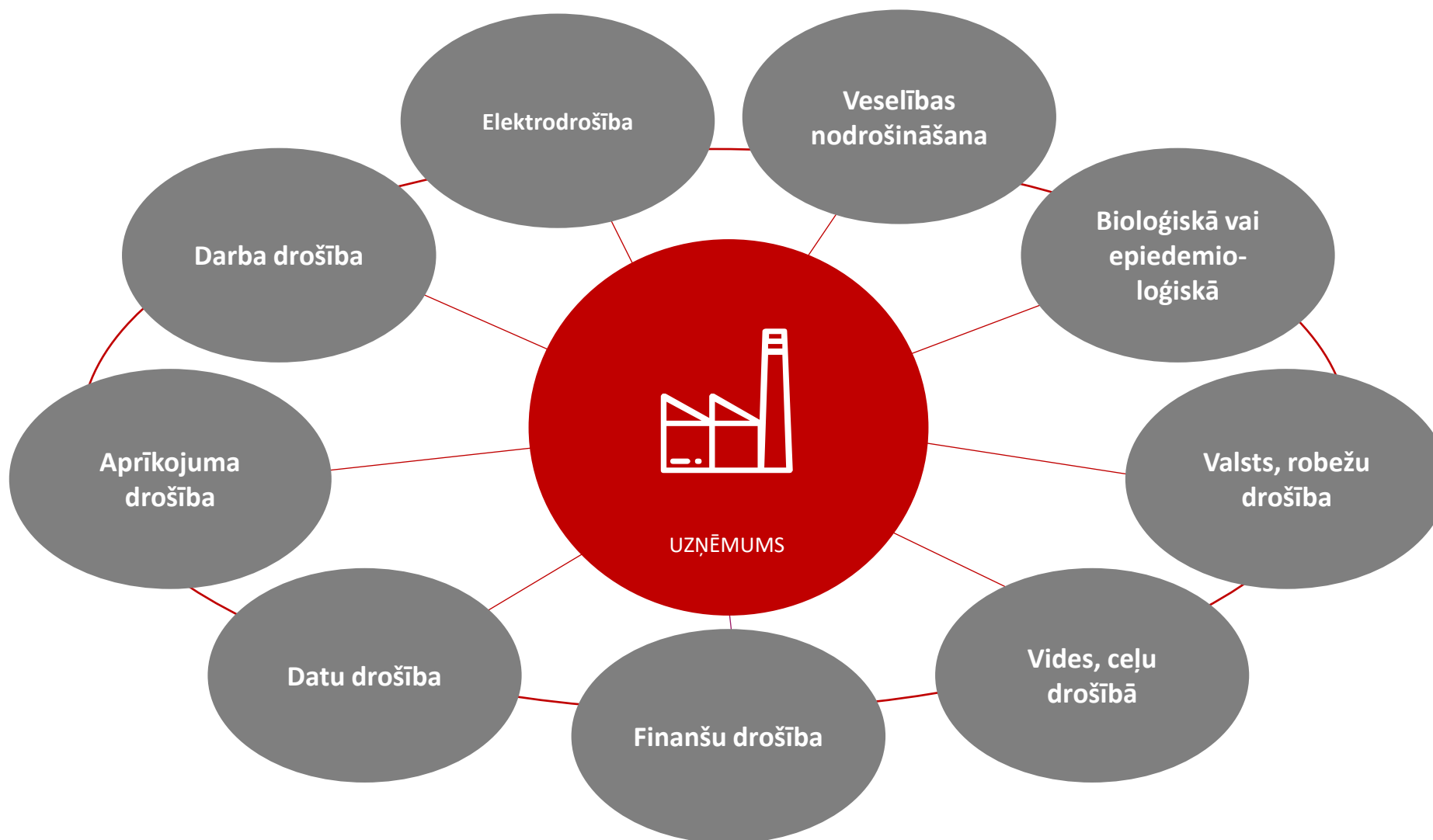
LAIMA BEROZA

Latvijas Darba devēju konfederācijas
darba aizsardzības eksperte

Eiropas Sociālā fonda projekts „Darba drošības
normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības
pilnveidošana”
Projekta mērķis ir uzlabot darba drošību, it sevišķi
bīstamo nozaru uzņēmumos

Darba aizsardzības sistēma bīstamās nozarēs

Darba aizsardzības sistēma bīstamās nozarēs

Atbilstoši Darba aizsardzības likuma prasībām darba devējs izveido **darba aizsardzības organizatorisko struktūru:**

- ņemot vērā uzņēmumā nodarbināto skaitu un darbības veidu, ir jānorīko vai jāpieņem darbā viens vai vairāki darba aizsardzības speciālisti vai jānoslēdz līgums ar kompetentu speciālistu vai kompetentu institūciju.
- 2005.gada 8.februāra Ministru kabineta noteikumi Nr.99 „Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju” nosaka tos komercdarbības veidus, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju, kompetentās institūcijas iesaistīšanas kārtību, kā arī gadījumus, kad darba devējs, veicot komercdarbību, drīkst neiesaistīt kompetentu institūciju.

Darba aizsardzības sistēma bīstamās nozarēs

www.lm.gov.lv/lv/darba-aizsardziba

Uzņēmumā strādā

1 – 11 darbiniekiem

1 – 249 nodarbinātajiem

uzņēmums ar 250 vai vairāk nodarbinātajiem

Darba aizsardzības organizācija

Darba aizsardzības speciālists ar pamatlīmeņa (160 vai 60 stundu) apmācību darba aizsardzībā un papildus apmācību 40 stundas

Darba aizsardzības speciālists ar 1. vai 2.līmeņa augstāko izglītību darba aizsardzībā (nodarbināts uz darba līguma pamata)

Kompetentā institūcija (juridiska persona, ārpakalpojuma sniedzējs)

Darba aizsardzības speciālists ar 1. vai 2.līmeņa augstāko izglītību darba aizsardzībā (nodarbināts uz darba līguma pamata)

Kompetentā institūcija (juridiska persona, ārpakalpojuma sniedzējs)

Divi vai vairāki darba aizsardzības speciālisti, no kuriem **vismaz vienam ir 1. vai 2.līmeņa** augstākā izglītība darba aizsardzībā. Pārējiem uzņēmuma darba aizsardzības speciālistiem nepieciešama vismaz pamatlīmeņa (160 vai 60 stundu) apmācība darba aizsardzībā

Kompetentā institūcija (juridiska persona, ārpakalpojuma sniedzējs)

materiāli par drošību

Latvijas Būvuzņēmēju partnerības darba drošības
video 2018

- Video «Darba drošība būvlaukumā»
- <https://www.latvijasbuvnieki.lv/latvijas-buvuznemeju-partneribas-darba-drosibas-video-prezentacija/>

VDI filmas un video

- <https://www.youtube.com/watch?v=AC-tu8u1pg4>
- video apmeklējumu skaits svārstās no dažiem simtiem līdz pāris tūkstošiem

«Strādā vesels», materiāli, būvniecība

- <http://stradavesels.lv/materiali/>

Būvniecības nozares risku vērtējums, biežāk sastopamie riski

MK 660 «Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība» nosaka risku faktoru grupu iedalījumu: fizikālie, fiziskie, bioloģiskie, ķīmiskie, putekļi, traumatisma, psihoemocionālie/organizatoriskie.

Risku vērtējums-ne retāk kā 1x gadā, ievērojot katrā uzņēmumā esošās profesijas, darba vidi, modernizāciju. Risku vērtēšana, piedaloties darbiniekiem un arodbiedrību pārstāvjiem vai uzticības personām.

darba vides riski citām ar būvniecību saistītām profesijām

darbs klātienē vai attālināti.

Attālinātā darba nosacījumi darba līgumā: par darba vietu, par aprīkojumu, par darbinieka sadarbību attālinātā darba risku vērtēšanā, par izdevumu atmaksu...

administrācijas darbiniekiem, vadītāji, grāmatveži,
(darbs ar datoru, psihoemocionālais stress, attālinātais darbs)

cits tehniskais personāls

(darbs piespiedu pozā, smagumu pārvietošana, darbs ar rokas instrumentiem, putekļi, sadzīves ķīmija...)

Enerģētikas nozares risku vērtējums, biežāk sastopamie profesionālie riski

Visbiežāk sastopamie risku faktori- ir visas risku grupas, ļoti daudz faktoru :

fizikālie- iekārtu un aprīkojuma radīts troksnis, vibrācija, darbs dažādos laika apstākļos, vēja stiprums, sniegs darba vietas apgaismojums,

ergonomiskie-darba pozas-ilgstoša stāvēšana, darbs pusnoliecoties, noliecoties, darbs augstumā, izmantojot drošības aprīkojumu, ergonomiskie darba paņēmieni

bioloģiskie – darbs āra apstākļos, ērces, citi kukaiņi, ziedputekšņi,

psihoemocionālie-ilgas darba stundas, darba organizēšanas problēmas, saspringts darba grafiks, alkohols,

ķīmiskie/putekļi- būvniecības materiāli, krāsas, šķīdinātāji, cementa putekļi, sausais apmetums, abrazīvie putekļi, metināšanas aerosoli...

traumatisms-paslīdēšana, pakrišana, nokrišana no augstuma/ priekšmetu uzkrišana, koku, darbs ar bīstamu aprīkojumu, elektrības radītas traumas, darbs uz/pie ceļiem, šosejām, tranšejās, bedrēs, darbinieka neuzmanība

Darba vides faktoru mērījumi

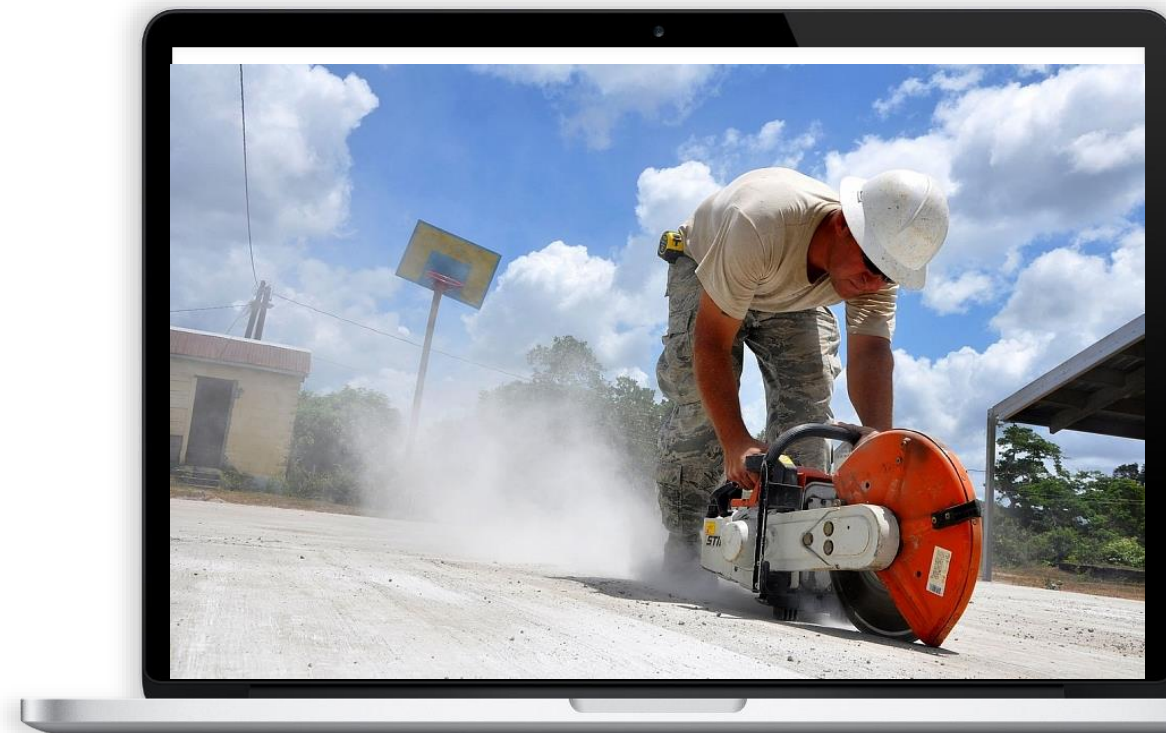
Darba vides risku faktoru mērījumi:

→ **indikatīvie** (mikroklimats, apgaismojums, troksnis)

● **laboratoriskie** (troksnis, roku-plaukstu/visa ķermeņa vibrācija, ķīmiskās vielas/to maisījumi)

Mērījumu rezultātu pārskats norāda konkrētā riska lielumu un ietekmi uz darbinieka veselību.

Darba aizsardzības pasākumu plāns – nosaka pasākumus risku samazināšanai vai novēršanai, tā saskaņošana, finanšu izvērtējums

DA sistēma būvobjektos

Darba aizsardzības likums

16.pants. Vairāku darba devēju sadarbība

darba devējiem, veicot darba aizsardzības pasākumus, ir pienākums sadarboties.

uzņēmumā no cita uzņēmuma iesaistīto nodarbināto darba devējs laikus (pirms šādas iesaistīšanas) saņemtu informāciju par darba vides risku,...

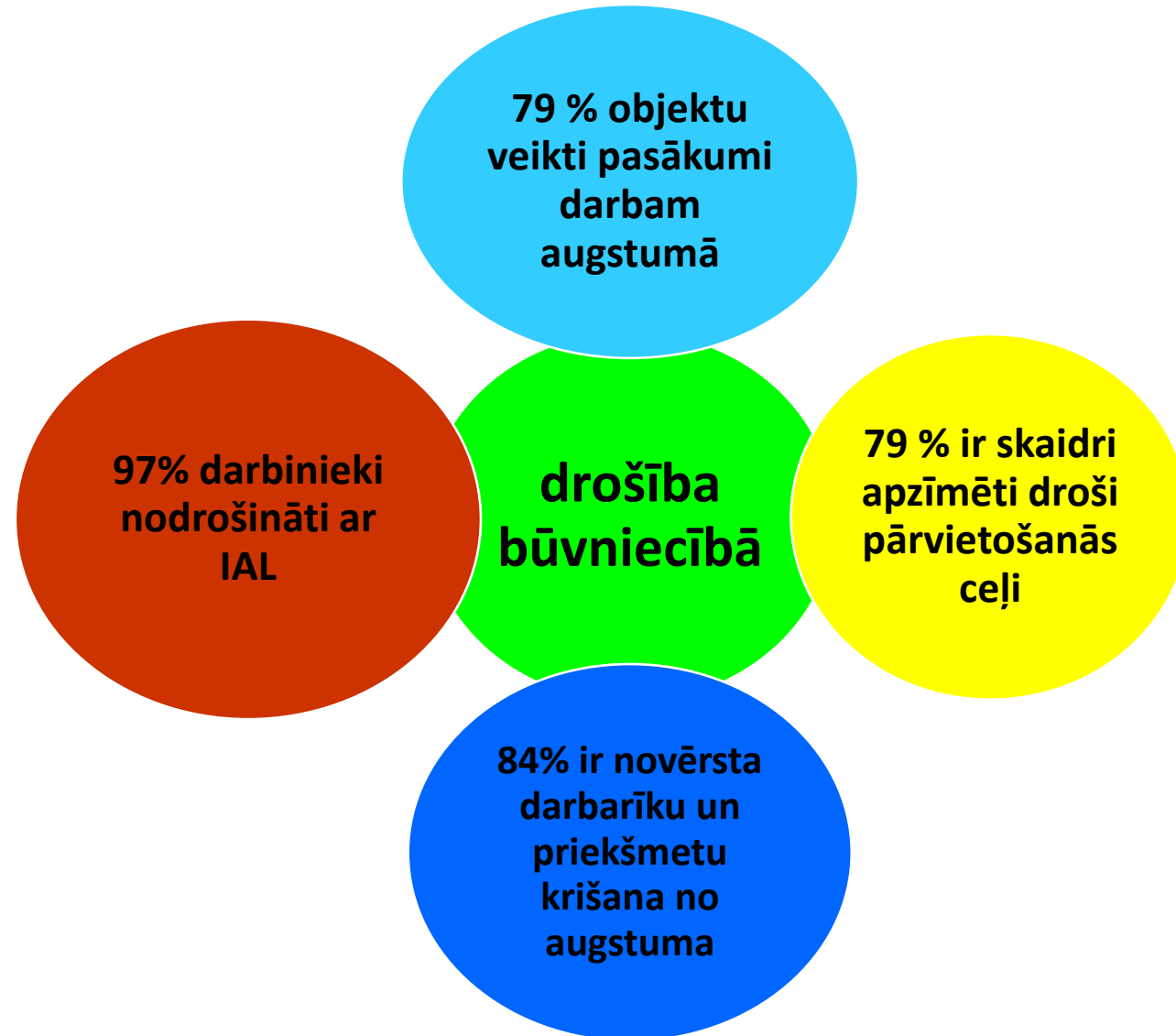
cita darba devēja nodarbinātie saņemtu instruktāžu un vispārīgu informāciju par darba aizsardzību uzņēmumā pirms darba uzsākšanas

mainīgā darba vidē

**būvniecībā un
pārbaudes**

pozitīvais būvobjektos

negatīvais būvobjektos

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa 2022.gada 29.martā turpinās skatīt krimināllietu, kurā uzņēmējs un viņam piederošās firmas tehniskais direktors apsūdzēti par **darba aizsardzības** noteikumu pārkāpšanu, kā rezultātā 2019.gada novembrī no Finanšu ministrijas (FM) ēkas jumta nokrita un gāja bojā strādnieks, aģentūra LETA uzzināja tiesā.

**Darba aizsardzības likums,
11.pants. Aizsardzība pret nopietnām un tiešām
briesmām**

2) darba vietas, kur saskaņā ar darba vides riska novērtējumu **nodarbinātajiem darbā var draudēt nopietnas un tiešas briesmas, būtu pieejamas tikai tiem nodarbinātajiem, kuri instruēti vai apmācīti darba aizsardzības jomā**, ņemot vērā attiecīgās darba vietas specifiku;

pandēmijas risku papildus izpausmes

pēc masku lietošana-

sejas ādas kairinājums, iekaisumi, ekzēmas, ausu gliemežnīcas sāpīgums

pēc roku dezinfekcijas līdzekļu izmantošanas-

ķīmisko vielu ietekme uz roku ādu, tās sausums, pirkstu starpu iekaisumi, nieze

pēc dezinfekcijas līdzekļu ieelpošanas-

acu, deguna, rīkles gļotādas kairinājums, klepus

pasākumi risku samazināšanai

*

- vadības izpratne, uzņēmuma politika,
- darba aizsardzības loma uzņēmumā, uzņēmuma iekšējie dokumenti, darbinieku apmācības process, zināšanu pārbaude
- informēšana par darba vides riskiem, instruktāža, apmācība par drošiem darba paņēmieniem
- vairāku uzņēmēju sadarbība
- aprīkojuma drošības uzraudzība un kontrole
- individuālie aizsardzības līdzekļi, t.sk jaunāko IAL sasniegumu pielietošana darbā
- nozares modernizācija

Arodsaslimšanas gadījumi nozarē

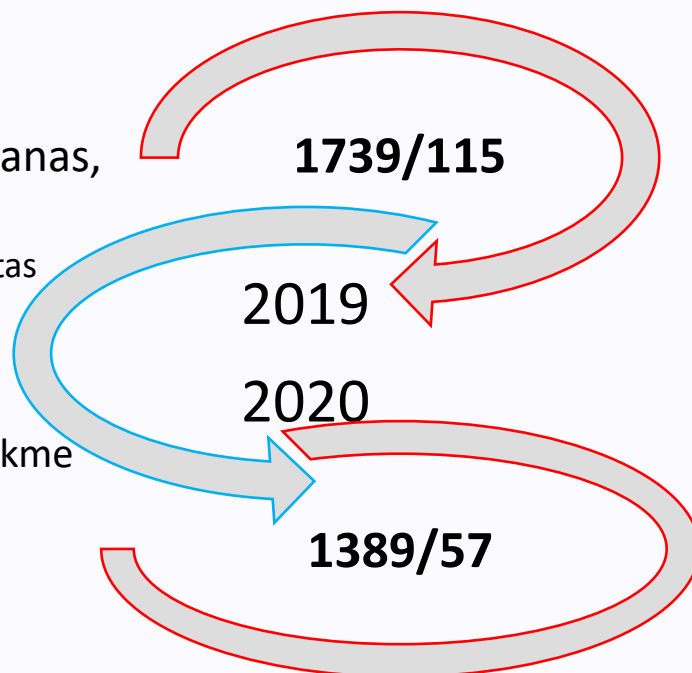
MK 908 «Arodslimību izmeklēšanas un uzskaites kārtība»

Arodslimības ir atsevišķām darbinieku kategorijām raksturīgas saslimšanas, kuru cēlonis ir konkrēti darba vides riski.

Būvniecības nozarē ir **ap 10 %** pieteikumiem no visām pieteiktajām pirmreizējām arodsaslimšanām

pirmajā vietā ir **balsta-kustību** (muguras un roku saslimšanas, disku trūces, karpālā kanāla sindroms) elpošanas orgānu saslimšana, t.sk. ar azbestu saistītas laika apstākļu izraisītas locītavu saslimšanas

pirmreizējo arodslimnieku skaits vecumā no 45-65 gadiem, darba apstākļu ietekme vairākas a/s viena cilvēkam

darbiniekam nosaka darbības zaudējumu %, kas radies konkrētu risku faktoru ietekmē, darbinieks saņem kompensāciju no valsts par darbības zaudējumu, ja tas lielums ir >25%.

Uzņēmumā ir arodslimnieks!

Ko darīt????

nosūtīt uz ārpuskārtas OVP un izvērtēt arodārsta slēdzienu

pārvērtēt riskus/veikt mērījumus; veikt tehniskos risinājumus konkrētu risku samazināšanai,

samazināt a/s darba slodzi; pārcelt a/s citā darbā

un pieņemt lēmumu par darbinieka nodarbināšanu vai atbrīvošanu;

2274

kopējais nelaimes gadījumu skaits **2019.g.**

208;

nozarē
2019.g.

43

smagie

10

1
letālie

196;

nozarē
2020.g.

37

smagie

3

letālie

2013

kopējais nelaimes gadījumu
skaits **2020.g.**

Nelaiemes gadījumi, statistika

MK 950 «Nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība»:

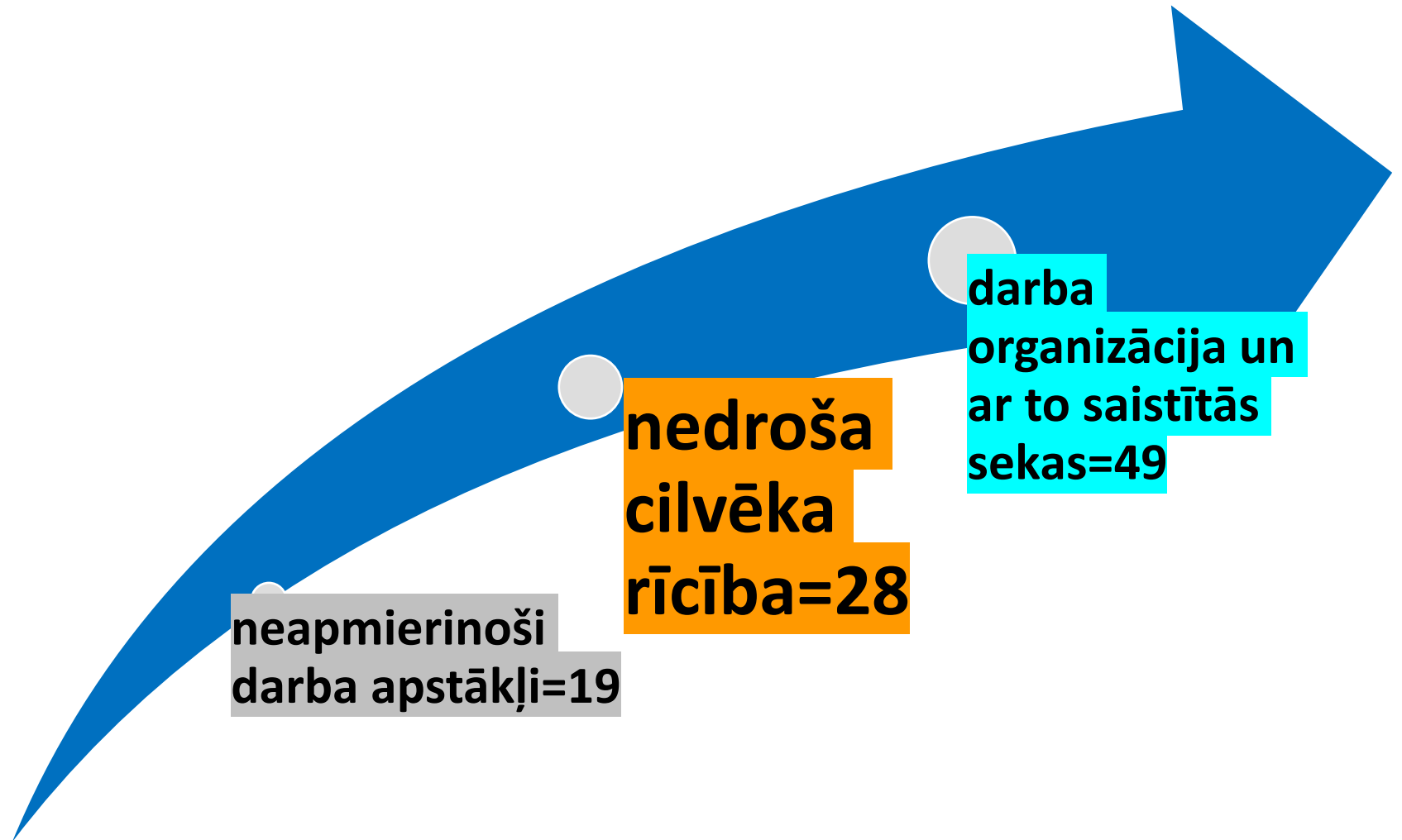
Nelaiemes gadījums šo noteikumu izpratnē ir darba vietā vienas darba dienas vai maiņas laikā noticis ārkārtējs notikums, pēc kura personai radušies veselības traucējumi vai pastāv veselības traucējumu iestāšanās varbūtība (inficēšanās risks), vai iestājusies iesaistītās personas nāve.

būvniecības nozarē NG sastāda apmēram 9-10% no kopējā skaita Latvijā.

visbiežāk- jaunieši, darbinieki ar mazu stāžu, darbinieki ar lielu stāžu, viesstrādnieki nelaimes gadījumā cietušie darbinieki (smagi un letāli) ap 4 % bija alkohola reibumā

nelaimes gadījumu cēloņi

traumējošie faktori

aprašana, elektrotraumas, sakare ar
indīgām vielām=4+4+4

pakrītot=7

sadursme ar kustībā esošu
priekšmetu=11

krišana no augstuma=27

krītošu priekšmetu
iedarbība=31

par obligāto veselības pārbaudi

grozījumi Ukrainas civiliedzīvotāju
atbalsta likumā

VDI:

<https://www.vdi.gov.lv/lv/par-ukrainas-civiliedzivotaju-nodarbinasanu>

Darba devējs ir tiesīgs nodarbināt **Ukrainas civiliedzīvotāju**

bez pirmreizējās obligātās veselības pārbaudes

veikšanas atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas regulē obligātās veselības pārbaudes veikšanas kārtību,

trīs mēnešus kopš darba līguma noslēgšanas dienas.

Šis izņēmums neattiecas uz pirmreizējo veselības pārbaudi personām, kuras paredzēts nodarbināt darbā īpašos apstākļos atbilstoši Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumu Nr. 219 "Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude" 2. pielikumam.»

MK grozījumi

- Tiesību akta projekts

"Kravas celtņu drošības un tehniskās uzraudzības noteikumi"

Noteikumu projekta mērķis:

- pilnveidotu normatīvo regulējumu kravas celtņiem, tādējādi nodrošinot drošu, cilvēku dzīvībai, veselībai un īpašumam,
- videi nekaitīgu kravas celtņa lietošanu un uzturēšanu.

PTAC pārbaužu rezultāti atklāj ekspluatācijas pārkāpumus,
2019. gadā kravas celtņiem **(92%)** konstatētas neatbilstības
2020. gadā **(67%)**,

2019. un 2020. gadā ir notikušas 3 kravas celtņu avārijas (vecāki par 30 gadiem).

Darba aizsardzība un tās veikšanas iespējas citādāk

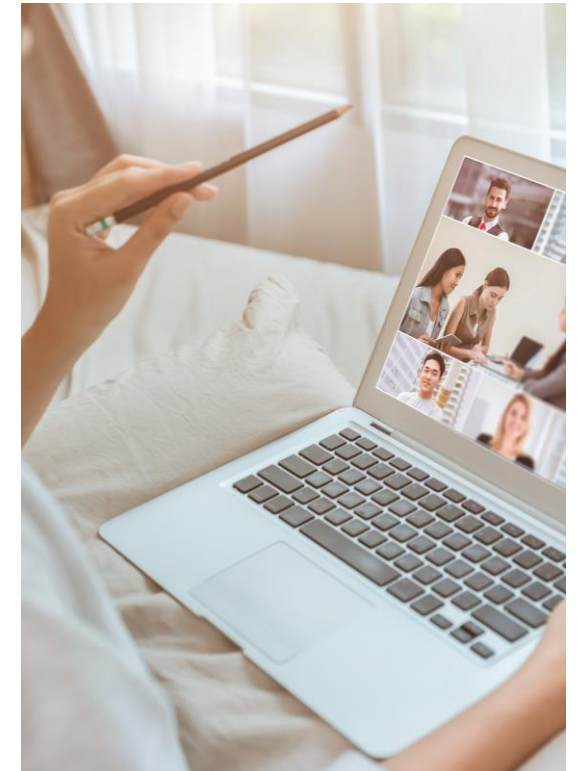
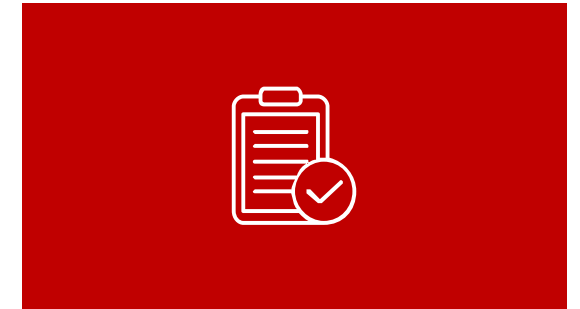
Sagatavot darba aizsardzības plānu

darba aizsardzības plāns būvdarbu plānošanas periodam

darba aizsardzības plāns objektā, tā koordinēšana

Veikt instruktāžu darba aizsardzībā:

- klātienē
- būvobjektā-klātienē
- tiešsaistē (ZOOM vai cits), nodrošinot tās dokumentēšanu ar ekrānšāviņu, visiem dalībniekiem ieslēdzot ekrānus un tad nodrošinot dokumentēšanu instruktāžu žurnālā
- individuāli klātienē vai attālināti, izmantojot e vidi un e parakstu

epimioloģiskās prasības līdz 2022.gada 1.aprīlim

darbam klātienē:

Rekomendēts darbs attālināti, ja darba specifika to ļauj.

Klātienē (vietās, kur ir vairāk par vienu personu) visi pareizi valkā medicīniskās maskas vai FFP2-FFP3 respiratorus bez vārsta.

Klātienē īsteno vispārējos epidemioloģiskās drošības pasākumus – 2 m distance, roku higiēna, telpu vēdināšana u.c.

Darba devējs darbu klātienē organizē tā, lai samazinātu inficēšanās risku.

Darba devējs var organizēt visu klātienē strādājošo testēšanu.

ražošanas vidē

papildus izstrādā un ievēro drošas darba vides nosacījumus, ievērojot tehnoloģijas, darba drošības prasības, par to informē, apmāca, instruē nodarbinātos.

Atbildības

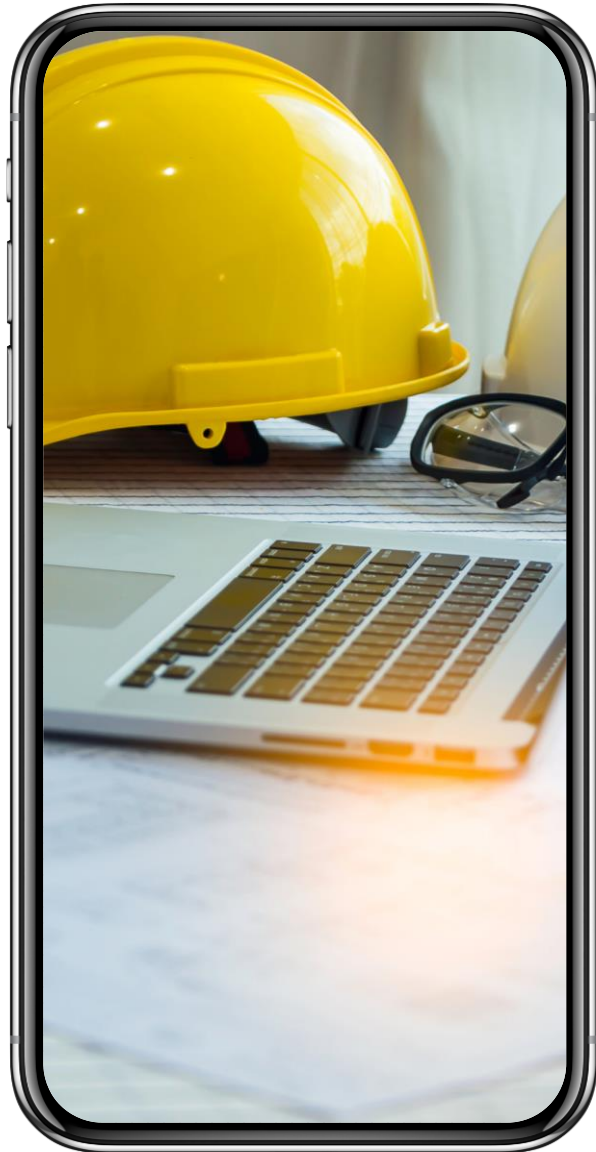
- **Darbinieka civiltiesisko atbildību regulē Darba likuma 86. pants**, kurā teikts: "Ja darbinieks bez attaisnojoša iemesla neveic darbu vai arī veic to nepienācīgi, vai citādas prettiesiskas, vainojamas rīcības dēļ ir nodarījis zaudējumus darba devējam, darbiniekam ir pienākums atlīdzināt darba devējam radušos zaudējumus. Ja zaudējumi darba devējam nodarīti ar darbinieka ļaunu nolūku vai tādas viņa prettiesiskas, vainojamas rīcības dēļ, kas nav saistīta ar nolīgtā darba veikšanu, darbinieks atbild par visiem darba devēja zaudējumiem.«
- **Darba aizsardzības likumā** ir noteikta atbildība par darba aizsardzības prasību neievērošanu.
- VI nodaļa: Administratīvie pārkāpumi darba aizsardzības jomā un kompetence administratīvo pārkāpumu procesā

Videonovērošana darba vidē

- **Darba aizsardzības likums** paredz, ka reizi gadā katrā uzņēmumā jāveic darba vides risku novērtējums. “Ja šajā novērtējumā ir konstatēts, ka darba vietā pastāv konkrēti riski, tad novērošanas kameru uzstādīšana ir pamatota. **Darba aizsardzības likumā tiešā veidā nav paredzēta videonovērošana. (VDI)**
- **Videonovērošana ir jāveic, ievērojot samērīgumu.** Jājautā, kādam mērķim ir uzstādīta kamera. To var uzlikt pie ieejas, drošībai pret zādzībām un ielaušanos.
- Tās nevar tikt uzstādītas, **tikai atsaucoties uz vispārēju argumentu** par iespējamiem apdraudējumiem personu dzīvībai, veselībai vai īpašuma aizsardzībai.
- Videokameras nedrīkst uzstādīt darbinieku kabinetos un privāta rakstura telpās, tualetēs.
- **Aizliegts ierīces izvietot bez darbinieku informēšanas** un izmantot slēptās miniatūrās kameras, ja vien normatīvie akti tieši nepieļauj to izmantošanu (Datu valsts inspekcija).

KONSULTĀCIJAS

darba aizsardzības jautājumos

Laima Beroza

LDDK darba aizsardzības eksperte

Telefons

29471506

E-pasts

laima.beroza@lddk.lv

